

תנועת הקיבוץ הדתי

ר"ח חשוון, תשע"ב, 29.10.2011

גיליון מס' 281

פרשת נח

סיפור הצלה או טרגדיה קשה?

מאת אלי סומר, הודיות - כפר עציון

המבט שלנו על פרשת נח מתמקד לרוב, בסיפורו של נח, כפי שמתואר במקרא: "איש צדיק היה בדורותיו". לכאורה, הסוף טוב... בשורות מצומצמות אלו, אני מבקש להאיר כמה היבטים, בחינת הבזקים, על פרשת המבול.

הסתכלות רחבה יותר על האירוע הקשה כל כך חושפת בפנינו טרגדיה עצומה, במסגרתה חרב עולם, אולי העולם כולו. הציור המובא כאן - מספרונו המופלא של

הצייר ההולנדי Peter Spier, ממחיש לנו את אשר קרה כאשר החל המבול, ועשרות בעלי חיים (ובני אדם) שלא זכו להכנס לתוכה, מביטים על התיבה המתרחקת מהם...

ובסוגריים: סיפור המבול אינו ייחודי למקורות שלנו. טכסטים קדומים נוספים מארצות המזרח מתארים אירוע דומה (יוון, הודו, איראן ועוד). המילה מבול עצמה אינה עברית, והיא כמעט יחידנית בתנ"ך, למעט "ה' למבול ישב" – תהילים כ"ט.

פרק המבול מתאר היטב את הצלת נח ומשפחתו הגרעינית מהאסון, יחד עם נציגות של בעלי החיים. אין מילה על כלל האנושות, אין מילה על היקום כולו. האם פוגשים אנחנו כאן דוגמא בה הקדוש ברוך הוא "בונה עולמות ומחריבן"? מושג זה מופיע מפי רבי אבהו בבראשית רבה, ג'ז': אמר ר' אר"י בר סימון: "יהי ערב אין כתיב כאן, אלא ויהי ערב, מכאן שהיה סדר זמנים קודם לכן". אמר רבי אבהו [אמורא ארץ ישראל - דור שלישי]: מלמד שהיה בורא עולמות ומחריבן, עד שברא את אלו.

מה המשמעות של "בונה עולמות ומחריבן"?

ישנם שני היבטים לחורבן ולבניה מחדש - הפיסי והרוחני-תרבותי, כאשר הנטייה לראות בחדש את הקידמה והשיפור. פרופ' שלום רוזנברג מרחיב את יריעת המושג, בספרו "תורה ומדע בהגות היהודית החדשה" – (ירושלים תשמ"ח), בהביעו את תפיסתו של הרא"ה קוק המשלבת, לדעתו, בהגות המודרנית גם מוטיבים מתוך ההגות היהודית הקלאסית, ומוטיבים פילוסופיים וקבליים. לכאורה, ה"שיפור" היא אבולוציה מהנמוך לגבוה מהמושלם

פחות – למושלים. חידושו של הראי"ה קוק הוא בקישור של כלל התהליכים גם יחד, מנמוך לגבוה ומפיסי לרוחני, וגם בשילובם המורכב, בו האחד אינו יכול להתקיים ללא השני.

ראוי להזכיר כאן את הגותו של פייר תיאר דה שרדן (1882-1955) Pierre Teilhard de Chardin. האיש, כומר ישועי, היה גם מדען, גם חדשן וגם תיאולוג. דה שרדן פיתח אפיקי חשיבה וכתב שעל מנת להבין כהלכה את מקומו ביקום, המתגלה לו כל העת כמופלא יותר ויותר, נדרש האדם לפתח כל הזמן חושים חדשים. [מרתק לציין זאת בסמיכות להכרזה על הזוכים בפרס נובל לפיסיקה שגילו כי היקום בו אנחנו חיים מתרחב ומתפשט בקצב הולך וגובר וסללו את הדרך לגילויים מרחיקי לכת נוספים].

הראי"ה קדם כמה עשרות שנים לדה שארדן, והגם ששניהם התמודדו – איש-איש מכיוונו, בסודות היקום, ספק אם שמע האחד על הגותו של בן דורו. הרב קוק כותב באורות הקודש ב' עמ' תקלז: "ההתפתחות, ההולכת במסלול של התעלות, היא נותנת את היסוד האופטימי בעולם, כי איך אפשר להתייחס בשעה שרואים שהכל מתפתח ומתעלה?"

התחלנו את העיון שלנו בסיפור משפחת נח ומשפחת האדם לקראת המבול. האמנם רואים אנו באירוע זה מציאות בה "הכל מתפתח ומתעלה" או שמא עומדים אנו דוממים מול אסון נורא?

רק לפני כ-70 שנים היינו עדים לאסון נוסף לכלל האנושות, בו קפחו חייהם כ-60 מיליון ובתוכם כשליש מבני עמנו בצורה שיטתית... איני יודע איך התייחסו דורות בני האדם לאחר המבול לאסון שעבר עליהם. לדאבון הלב, המנהיגות הדתית טרם השכילה לתת את המקום הראוי בסידורי התפילה שלפנינו, לא לשואת עמנו וגם לא לתקומת מדינת ישראל.

אמונתנו מצביעה על כך שאנו נמצאים כעת בשלב של "בונה עולמות", לאחר תקופה ארוכה של 'מרחיבן'. לו יהי.

אלי סומר חבר **קיבוץ כפר עציון**, נשוי לפוריה. להם חמישה ילדים ו-9 נכדים. בשנים האחרונות כיהן אלי כחבר המזכירות הפעילה וניהל את קרן הקיבוץ הדתי. , זו השנה השנייה בה אלי ופוריה מתנדבים, בכפר הנוער 'הודיות' בתפקיד "סבא וסבתא" של תלמידי הכפר.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il

אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il